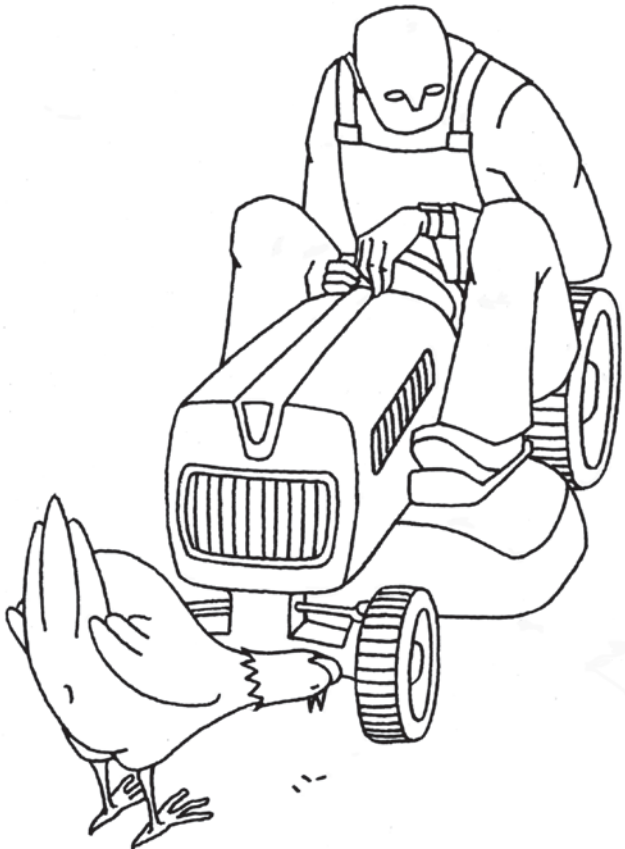

Miroslav Kala

CHALUPÁŘ *to nevzdává*

Miroslav Kala

CHALUPÁŘ
to nevzdává

GALÉN

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukována, uchovávána v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez písemného souhlasu nakladatelství.

© Miroslav Kala, 2017

Illustrations © Miroslav Barták, 2017

© Galén, 2017

ISBN 978-80-7492-357-9 (PDF)

ISBN 978-80-7492-358-6 (PDF pro čtečky)

Věnování

Věnováno všem, kteří každý víkend na svých chalupách dokazují, že používání rukou přispělo k polidštění opice. Nic na tom nemění ani skutečnost, že při práci na chalupě nezřídka vypadám jako exponát vhodný pro podřadnější zoo.

autor

Poděkování

Děkuji panu Miroslavu Čeplovi st. z Budětska a jeho choti Marii za významnou jazykovou pomoc při korekturách částí textu, které jsou uvedeny v hanáckém nářečí.

Rovněž děkuji kosici, která seděla na hnízdě sotva půldruhého metru nad mou hlavou na zápraží naší chalupy, kde vznikla část této knihy. Byla mi vzorem trpělivosti a pokory. Svým chováním jasně dávala najevo, že je nezbytné stále o něco usilovat, i když není vůbec jasné, jak to všechno nakonec dopadne.

autor

Čekání na jaro

V chladných či dokonce mrazivých měsících roku upadá řada živočichů do zimního spánku neboli hibernace. Dny bývají krátké a šedivé, slunce odcestovalo do teplejších krajů a venku není o co stát. Chalupář by také rád hibernoval. Nacpal by se řízky s bramborovým salátem a zapil to poctivým ležákem. Pak by se zakutal pod pruhovanou péřovou duchnu a vyčkal příchodu jara stejně, jako ve svých doupatech či zimovištích zcela rozumně činívají ježci, křečci či netopýři. Chalupář by ušetřil za stravu, otop, péřovou bundu, beranici i rukavice. Není mu to ale dovoleno. Civilizace si žádá jeho obětí a pracovního přičinění i v prosinci, lednu a únoru. A také jeho organismus se nadlouho nehodlá spokojit se dvěma smaženými kotletami. Už za několik hodin po vydatném obědě se domáhá přísunu další stravy. Nic naplat, hibernovat se nebude.

Příjemně vytopený pokoj v městském bytě, pohodlná postel a lampička na nočním stolku obloženém zajímavou literaturou umožní přečkat tu chladivou a mrazivou syrovinu. Ještě přečíst tak dvě či tři knihy a pak snad už přijde jaro. Zatím však mrzne a chalupář o víkendech zajíždí zkontrolovat svou nemovitost, zda ve své opuštěnosti neutrpěla újmu.

Zamrzlý visací zámek na bráně houževnatě odolává zahřívání zapálenými novinami. Ani horké drby z bulvárního tisku neposkytnou dostatek tepla, které by konečně umožnilo pootočit klíčem, pokud se jej vůbec podaří do zámku napasovat. Osvědčeným prostředkem je chemický rozmrazovač v malé plastové lahvičce. Podmínkou je mít ho v inkriminované chvíli po ruce. Z tohoto důvodu ho nosím v malém pouzdře spolu s klíči bez ohledu na to, zda máme leden, nebo červenec. Ano, chemický rozmrazovač je to pravé. Nakapu

ho do všech štěrbin zámku a čekám. Jelikož se dlouho nic neděje, postup několikrát opakuji. Roztoku v lahvičce ubývá, zato se objevuje v podobě rzi zbarvené kapaliny na zkřehlých prstech. Po chvíli se konečně daří zámek odemknout. Otevřít bránu však stejně není možné. Drátěná oka svírá vrstva zledovatělého sněhu. Vzhledem ke zvýšenému reliéfu příjezdové asfaltové cesty lze i v létě otevírat bránu pouze směrem do zahrady. Zmrzlá sněhová pokrývka učinila z brány, byť již odemknuté, nepřekonatelnou překážku. Sníh a led pokládám za poťouchlou zlomyslnost molekul vody. Ani lopata není k ničemu. Vlastně nakonec je. Vrším sníh na větší hromadu. Udusám ji. Pak se mi z ní celkem snadno podaří vyšplhat nahoru na bránu a seskočit do zahrady. Ouha. Venku za plotem mi mrzne manželka. Brána se jí zdá být stále příliš vysoká.

Odemykám kůlnu a vynáším z ní žebřík dvoják. Přehazuji jednu jeho část přes plot tak, aby ho žebřík doslova překročil. Mám jasnou představu. Manželka vystoupí po žebříku nahoru, na jeho vrcholu udělá elegantní obrat a snadno sestoupí do zahrady. Tak vzhůru přes překážky! Začátek byl skvělý. Jen nahoře se zachytila okrajem dlouhého kabátu a ne a ne se vyprostit. Šplhám tedy opět vzhůru. S manželkou vytváříme zajímavé sousoší. Dřevěný žebřík dvoják, na jeho vrcholu on a ona v teplém zimním oblečení. Mohli bychom stát modelem. Ale ne příliš dlouho. Tak teplé naše oblečení zase není.

Všude vůkol mrazivo a bílo. Jednou rukou se pouštím viklajícího se žebře a přátelsky kynu sousedům, kteří kolem našeho plotu projíždějí v ojiněném autě. Nevím, čemu se tak smějí... Plaudite cives, plaudite amici, finita est comedia! (Tleskejte občané, tleskejte přátelé, představení skončilo!) Při mávání se žebřík povážlivě rozhoupe. Rezignuji tedy na zdvořilost, vykašlu se na mávání a raději se snažím udržovat rovnováhu.

Pak uvolňuji uskřinutý cíp kabátu a s manželkou slézáme dolů do zahrady. Brodíme se sněhem a ke stopám ptačím a kočičím přidáváme otisky našich bot. Pak lopatou nabírám sníh věznící branku a po několika minutách usilovné práce se mi ji aspoň částečně daří otevřít. Žebřík uklízím zpět do kůlny. Konečně jsme doma.

V chalupě však bydlí paní Zima a pan Mráz. Zběžně prohlížíme studený interiér a vděčně konstatujeme, že nikde nenacházíme myší trus. Pak nasedáme do auta a těšíme se zpět do města do příjemně vyhřátého bytu.

K měsíci lednu mám vztah jak makrela k ropné skvrně. Brání mi v rozletu a vhání mě do dobrovolného domácího vězení, které si zpřijemňuji četbou beletrie a sledováním televizních pořadů o nesnesitelných vedrech v tropických pralesích. Občas však musím vyjít ven, a to za prací či jinými povinnostmi. Činívám tak zpravidla nerad. Během chůze po namrzlém chodníku pohlížím na leden s obzvlášť velkou nelibostí. V jedné z pohádek se měsíc Leden projevuje jako dobrotivý stařík plný empatie. Nemám však ani trochu náladu na líbivé a naivní příběhy a snad proto v postavě měsíce Ledna nacházím senilního pedofila uplácejícího frustrovanou Marušku trsem čerstvých jahod. Poněkud zděšen svým nenadálým cynismem se přece jen snažím najít i něco pozitivního. S přibývajícími léty hledám ty lepší stránky i těch méně atraktivních zážitků, protože žít je třeba i v lednu a to i v šedivém městě pod příkrovem smogu. Někdy si na pozitivním výkladu událostí dávám opravdu hodně záležet. A taky mi to dá hodně práce. Například: V jednom z lednových rán mi zubní lékařka vrtala ztrouchnivělou stoličku. I v této jinak všeobecně obávané chvíli jsem dokázal ocenit útulné vytopenou ordinaci a vůni jejího parfému. Se zuby vyceňnými a obloženými smotky tamponů jsem dupal, zda parfém voní spíše po skořici, či po vanilce. Přemítal jsem, zda čichám hlavu či srdce parfému anebo oboje

dohromady. Ve chvíli, kdy se mé myšlenky začaly ubírat směrem ohrožujícím pracně opečovávanou morální bezúhonnost, vrtačka ztichla.

„Vypláchněte si,“ ozval se ordinací povel, který přerušil nepatřičné působení testosteronu a uchoval mé svědomí křišťálově čisté. Vzápětí jsem odkryl další pozitivní zážitek v příležitosti konečně vyplivnout tkáňovou drť, kousky staré plomby a cucky tamponu. To by bylo, kdybych nenašel pár kladů i na mrazivém a šedivém lednu. Chvíli přemýšlím a pak spokojeně konstatuji, že aspoň nebodají komáři a nežerou hověda. Přemýšlím ještě chvilku, co bych k tomu dodal, ale nic mě nenapadá, neboť opět začínám vnímat celý svět šedivý a ponurý.

Uprostřed ledna mráz poněkud polevil. Teploměr však stále nevyšplhal nad nulu. Do dne, těžce strádajícího nedostatkem slunečních paprsků, však pronikla naděje v podobě ptačího zpěvu. Při krátké návštěvě chalupy v průběhu tesklivého zimního dopoledne posedávaly na holém větvení ovocných stromů desítky ptáků. Svým čírikáním, pískáním a pípáním vyjádřili svůj hrdinný občanský postoj k dlouhotrvajícím mrazům a ledovému větru. Nestarali se, že předpověď počasí nevěstí nic dobrého, nýbrž plní naděje a víry nešetřili své hlasivky, jako by se snažili zaplašit ten vše prostupující chlad. A když tu naději mají ti ptáčekové, spolehnu se na ni i já. A docela trpělivě a bez reptání si počkám, až se do mé kůže zabodne první komár.

Po několika týdnech konečně přijde ta dlouho očekávaná chvíle, kdy netrpělivé zpěvné ptactvo zresuscituje stromy, keře a trávu a vrátí je z klinické smrti zpátky do života. V tom okamžiku chalupář odloží dočtený svazek, mrkne přes okno na venkovní teploměr, vzhlédne k obloze a pocítí neklid. Ovládne jej chalupářská horečka, která se na rozdíl od cestovní horečky nevyznačuje vyhledáváním autobusových, vlakových

či leteckých spojů, ale sepisováním seznamu plánovaných prací. Jarní inventura odhalí, že předpokladem splnění vytyčených úkolů je nabroušení řetězové pily, nákup barev, štětců a tekutého podpalovače, protože staré noviny přezimující v chalupě se kvůli vzdušné vlhkosti staly spolehlivě nehořlavými a k rozdělení ohně v krbu zcela nezpůsobivými.

Chalupář se těší, až se oděje do svého chalupářského kostýmu, jehož základem jsou ošoupané manšestráky, flanelová košile s prodřeným límečkem a flekatá prošíváná bunda, kterou mu manželka vloni hodila do odpadkového koše, ale on ji zase vytáhl...

Hurá na víkend!

Ač je teprve březen, za oknem se rýsuje počasíčko, jako bychom ho právě vyhráli v mariáši. O víkendovém programu je tedy rozhodnuto.

Pro opravdového chalupáře je páteční příjezd na chalupu rituálem. Jde o stejný druh zážitku, jako je zapálení si nedělní dýmky, návštěva divadelního či filmového představení anebo večere v prvotřídní restauraci se zvláště milou osobou. První jarní víkend strávený na chalupě náleží k svátečním a jubilejním událostem, byť teplomilnému chalupáři zpravidla přináší rozčarování. Ač milosrdné plameny roztápějí krb sebevíc, ať se žhaví spirály elektrických kamínek do ruda, zdivo a dlážděná podlaha pohlcují teplo jako vesmírná černá díra.

Mít na těle peří či srst, trvala by chalupářská sezona po celý rok. Kvůli zimomřivosti lidského plemene toužícího po teplém příbytku však bývá většina chalup během zimních měsíců takzvaně zazimována. Také

nevím, jak by se mi líbila má žena hustě obrostlá zvířecími chlupy anebo zda by ve mně vyvolal prudkou chemickou reakci pohled na bujně rostoucí ocasní pera. Raději si ponechám manželku potaženou hebkou pleť, i když přechovávání této křehké a pobledlé bytosti, postrádající hustou srst, stojí hodně peněz vydaných za otop. Přes zimu si ji raději schovám do teplého městského bytu. Ano. Názor, že nejkrásnějšími šaty pro pěknou ženu je vůně kvalitního parfému, přijde na pěkné peníze. I co, škrábu se za uchem, prohlížejte účty za plyn a elektřinu. Pak pohlédnu na fotografii v rámečku, z které se na mě usmívá má nejdražší. Jasně. Na topení rozhodně šetřit nebudu!

Silné zdivo chalupy do sebe natáhlo všechny zimní větry táhnoucí k nám od Pradědu, který je vzdálen půldruhé hodiny jízdy autem, ale jehož vrchol lze za příznivé viditelnosti spatřit, vyjdeme-li do pole za chalupou.

V nenasytném krbu mizí jedno poleno za druhým. Tři kilogramy dřeva za hodinu. Za dvacet hodin šedesát kilogramů smrkového, ořechového anebo jabloňového dřeva. Nechápu barevné fotografie krbů, vedle kterých leží malý proutěný košík s třemi polínky. To já mám před dveřmi do chalupy dvě zahradní kolečka vrchovatě naložená dřevem. A také přitápíme plynovými kamny. Stará chaloupka se zcela vymyká současným lidským nárokům na energetickou úspornost budov. Bývaly časy, kdy ji kromě kachlových kamen zahřívalo i tělesné teplo zvířat ve chlěvě, který přiléhal k její severní části. Staré dveře a netěsnící letité okenní rámy by sice bylo možné vyměnit za nové, plastové. Hliněná stařenka si ale po celý rok žádá pravidelný přísun venkovního čerstvého vzduchu. Utěsnění oken a dveří by ji dusilo a také by zcela určitě onemocněla plísněmi, kterým se jí vcelku úspěšně daří vzdorovat.

Sedím-li u rozpáleného krbu, nemohu nevzpomenout básně Josefa Kainara „Topiči velikých lokomotiv...!“ Tak jako ti topiči cítím „takový žár do prsou a takový mráz do zad“. Směrem ke krbu chvátá silný proud studeného vzduchu, aby ohni posloužil za potravu. Zkrátka mám pocit, že sedím čelem ke kovářské výhni a zády k tělesným pozůstatkům himálajského průvodce, který měl právě nejsmolnější den svého života.

Navlékáme si další vrstvu svetrů a přes záda si přehazujeme teplou deku. Krb žhne, za naši tepelnou pohodu bojuje také elektrický přímotop. Pocit chladu přetrvává. Do tří velkých číší nalévám rubínově zbarvenou tekutinu silně vonící po lesním ovoci – argentinské víno značky DADÁ. Dle doporučení má být servírováno při teplotě 16 – 18 stupňů Celsia, což zhruba odpovídá údajům na pokojovém teploměru. Jak patrně, ideálnější podmínky k servírování si nelze představit. Pokojem se šíří úžasné aroma zplozené jihoamerickým sluncem. Na etiketě nacházím informaci, že inspirací k výrobě vína DADÁ se stal docela podivný umělecký směr – dadaiismus. K otevření lahve mě však inspirovala touha nastěhovat aspoň trochu paprsků jižního slunce do téhle sibérie. Syn Vojta převalí na jazyku hlt toho rubínového skvostu, pak pohlédne na etiketu a spustí:

Kraklakvakve? Koranere!

Ksonsirýři – guelira:

Brifsi, brafsi; gutužere:

gasti, dasti kra...

Lalu lalu lalu lalu la!

Chandraradar sísjádra

tesku tes py pi?

Vahapádra, pryvešádra

klukpukpici li?

Lalu lalu lalu lalu la!

Docela nechápavě a s napětím ho pozoruji. Nemám odvahu ho přerušit. A on si klidně vede dál to svoje:

Sochoškrt sic kalcisumpa
senmemysagart (;)!
Biboň sod: Quocitem Vumpa
Kleso Klaso Klart (!)
Lalu lalu lalu lalu la! *)

Dám si pořádný doušek z číše. Jediná slaboduchá věta, která ze mě nakonec vypadne, zní: „Co blbneš, Vojto?“

„Ty neznáš poezii Christiana Morgensterna?“ prohlíží si mladý intelektuál obsah číše proti plamenům. „Ale maturitu ti stejně dali, co?“ krouží docela dovedně číší a tváří se, že kromě vína jej nic jiného nezajímá. Mlčky otevírám skleněná dvířka krbu a pohrabáčem upravuji polohu polínek.

„Náhodou!...Wolkerovu báseň o Antonínovi, topiči elektrárenském, jsem kdysi uměl zpaměti.“ Vojta shovívavě pokývá hlavou a ze zdíva stále vane syrovina.

Zalehnutí do postele úlevu před chladem nepřináší. Chalupář závidí rybám a krevetám položeným na ledovou tříšť a nabízeným k prodeji na tržnici kdesi ve Středomoří. Mořské tvory aspoň shora laská přívětivé slunce. Chalupáře však shora ochlazuje zatuchlá duchna a zespodu matrace, do které se zavrtal sám mráz, protože mu asi také byla zima. Chalupář však nelká a neběduje. Třeše se zimou, ale kdesi uvnitř jeho chladem sužované duše ho zahřívá plamínek naděje, že příchod nové chalupářské sezony už nikdo a nic nezastaví a že to bude brzo.

---

*) Poznámka: báseň dadaistického autora Christiana Morgensterna **Veliké lalulá**, překlad Josef Hiršal. Zdroj: <http://eithne.pise.cz/188-christian-morgenstern-a-preklady-jeho-del.html>

Oč lákavější je pro chalupáře léto! Přes letní měsíce dojíždíme do zaměstnání z chalupy a nikoli z městského bytu, čímž se stává z příjezdu na chalupu každodennost, ale ani tehdy nejde o událost zcela všední. Návrat domů není totiž nikdy zcela obyčejnou událostí, a to tím spíše, že již od branky nás vítá kvetoucí zahrada a ptačí orchestr v korunách stromů. Zaparkuji u branky a vystoupím z auta. Spatřím-li za některým z okolních plotů někoho ze sousedů, neváhám mu přátelsky zamávat. Pak odemknu visací zámek, otevřu branku, zajedu pár metrů do zahrady a zaparkuji pod vzrostlou jabloní. Pokud se na ní již objevily malé plody, dodržuji od jabloně bezpečnou vzdálenost. Čím větší plody, tím dále od stromu se držím. Nahlédnu do poštovní schránky a vyberu z ní případný obsah. Reklamní tiskoviny vyhazuji do popelnice. S pískáním a vrzáním v pantech zavřu branku. Systematicky přehlédnu chalupu a zahradu. Když říkám systematicky, dodržuji asi tento postup: pohlédnu na střechu a komín, zda neutrpěly větrem či jiným neduhem. Oceňuji, že plechová stříška na komíně stále drží všemi čtyřmi úchyty. Přehlédnu stromy v zahradě, zvláště registruji olámané suché větve. Pokud spatřím na některém ze stromů veverku, vyhradím si pro ni příslušný čas, který však nebývá příliš dlouhý, protože mě veverka zpravidla spatří také a o navazování bližších vztahů evidentně nemá zájem. V uctivé vzdálenosti obejdu ptačí budky. Pokud zjistím, že jsou obydlené, potěší mě to. Vyhodnotím roční přírůstky na větvích mladých ovocných stromů. Na staré stromy se raději moc nedívám, protože vím, že takzvané vlky, tedy nové a rovné větve směřující kolmo k nebi, projevují nadprůměrnou životaschopnost, která výrazně převyšuje mou chuť pustit se do jejich stříhání či ořezávání. Nezapomenu navštívit záhon jahod a na každém kroku pátrám po květeně, která se s postupujícím časem vybarví hned tu, hned jinde.

Provedu pravidelnou a důkladnou inventuru krtinců a kočičinců. Kočičince ihned sesbírám lopatkou a zručným pohybem vybroušeným dlouhodobými zkušenostmi je odpálím přes plot do pole s vojtěškou. Na rozdíl od kočičinců krtince nesmrdí a nelepí se na boty. Proto jejich rozhrabání odložím na později. Před vstoupením do chalupy prohlédnu a očichám podrážky, abych se ujistil, že mi při vyhledávání kočičích výmětů můj zrak opravdu dobře posloužil. Pokud ne, zouvám se na zápraží co nejdále od dveří, botám uděluji delší dovolenou a do chalupy vstupuji v ponožkách.

V horkých letních dnech je v okolí naší branky nezbytná vysoká obezřetnost. Dříve, než nahlédnu do poštovní schránky přišroubované na drátěné pletivo, zaklepu na ni. Velmi často se v jednom z kulatých otvorů plechové schránky objeví tykadla a pak celá vosí hlava. Hledíme si do očí. Snažím se tvářit, že jsem na schránku neklepal já, ale někdo jiný. Vosa mi evidentně nevěří. Tuším, že se jí nelíbím. V jedné z nervových uzlin uvnitř její negramotné hlavy kypí vztek. Kdyby měla o pár nervových uzlin víc, možná by psala petice, kouřila trávu a vzala by si na mě právníka. Ona však umí jen bodat. Startuje do útoku. Já startuji také – k úprku. O pár domků dál mě z okna pozoruje pokuřující souseď. Vosu nevidí. Mě ano. Je svědkem extatického tanečního vytržení. Vzhledem k velké vzdálenosti neslyší mou poznámku o zasrané vose. Stařenka Plavajzová trpí halucinacemi a bludy už dlouho. Posledně si stěžovala, že se v její zahradě ukrývají esesáci. Nikomu se nepodařilo jí to rozmluvit. Ani starostovi. Stařenka má o existenci fašistů na svém pozemku pádné důkazy. Kradou jí totiž z kurníku vajíčka a dokonce i celé slepice... A jak vidno, tomu doktorovi teď taky hrabe.

Chalupář a ptačí chřipka

Likvidace kachní farmy! Hromadný úhyn labutí a jiné titulky v novinách a na internetu oznamují, že ptačí chřipka se nezadržitelně šíří. Jak to jen může dopadnout se sýkorkami, vrabčáky, kosy a špačky na naší zahradě? Špaččí hejno nám každoročně zlikviduje úrodu třešní, ale přesto bych jim nákazu ptačí chřipkou nepřál. S trochou zlomyslnosti bych jim dopřál pořádné bolení za to, že nám z těch třešní nenechají ani jedinou misku. Ale ptačí chřipku? Tu opravdu ne.

Sedím na zápraží a sleduji všechny opeřence s neobyčejnou starostlivostí. Poslouchám, zda se v jejich zpěvu neobjevují falešné tóny a zda vystačí s dechem. Zatím vše v pořádku. Žádný sípající kos, žádná sýkorka nezakašle. Ptačí trus na našem autě zaparkovaném vedle chalupy svědčí o dobrém trávení a odpovídá obvyklým standardům po stránce barvy i konzistence. Přelety opeřenců ze stromu na strom se vyznačují bravurní přesností. Nebyl jsem svědkem jediného nezdařilého přistání ani střemhlavého pádu. Zpěvné ptactvo na naší zahradě se těší dobrému zdraví, má správně naladěno a určitě se nebudu mýlit, když budu předpokládat, že nemyslí na nic jiného než na rozmnožování a radosti s tímto spojené.

Informace o postupující ptačí chřipce jsou nadále na denním pořádku. Je mi jasné, že všechny poplašné zprávy o hrozících epidemiích se šíří rychlostí přímo úměrnou marketingové aktivitě farmaceutické firmy, která potřebuje vyprázdnit sklady plné vakcín hrozících brzkou expirací. Na ptačí chřipku však žádná vakcína neplatí. To znamená, že informace se šíří asi skutečně proto, že počet případů ptačí chřipky doopravdy narůstá.

Karel Gott zpívá o tom, že „žaluje ptákům na nebesích“. Mám-li starosti a chmury, činívám tak rovněž.

Ale pokud viry přitvrdí, pak nikdo víc nebude moci ptákům žalovat. Nikdo. Ani já, ani Karel. Ptactvo vyhyne a nebesa zůstanou opuštěna.

Otázka, zda *bude*, či *nebude možné žalovat ptákům na nebesích*, na mě doléhá. Jak velké hrozí nebezpečí, že by se nebesa vylidnila, tedy vlastně vyptačila či snad vyptákovala? Je tu někdo, kdo je schopen na tuto otázku nalézt alespoň přibližně pravdivou odpověď? Na doporučení syna Vojty jsem se vydal pátrat po odpovědi na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Přednáška s názvem *Epidemie a její modelování* slibovala mnoho. O doktoru Šlechtovi šly jen ty nejlepší reference. Pokud možno nenápadně jsem se zavřel do lavice jedné z vysokoškolských poslucháren. Již v úvodu přednášky mi bylo sděleno, že

$$i(t) = \frac{i_0 e^{\beta t}}{1 + i_0 e^{\beta t - 1}} = \frac{1}{1 + K e^{-\beta t}}$$

A také, že

$$\frac{dI}{dt} = \beta I(t) \frac{S(t)}{N} - \alpha I(t) = \beta I(t) \left(1 - \frac{I(t)}{N}\right) - \alpha I(t)$$

Asi deset minut po zahájení přednášky vstoupila do dveří mladá pohledná dívka. Evidentně také studentka, kdo jiný. Pozdravila velmi tiše: „Hello“. Přednášející zbystril. Jakmile zjistil, že jediným jazykem, kterým přichází vládne, je angličtina, s úžasnou lehkostí přehodil svůj výklad do cizího jazyka, aniž by zvolnil tempo.

Následující vzorec

$$t = \frac{1}{\alpha} \int_{u=0}^r \frac{du}{1 - u - s_0 e^{-\frac{\beta u}{\alpha}}}$$

již okomentoval pouze anglicky a na svou mateřštinu zcela zapomněl. Příznám se, že mi změna jazyka ani

příliš nevadila. Ani výkladu v češtině jsem totiž nerozuměl, a kdyby přešel do hovorové čínštiny, byl by pro mě přínos zcela stejný.

Vzpomněl jsem si, že jako mladý ambiciózní lékař jsem chtěl před desetiletími provést něco podobného. Na československém setkání lékařů se objevil mimořádně vzácný host – profesor Fabian Isamat z Barcelony. Dostal jsem tehdy nápad, že svou přednášku, kterou jsem měl přichystánu, přednesu z úcty k této mezinárodní kapacitě v anglickém jazyce. Horečně jsem si začal dělat poznámky, hledal jsem vhodné termíny a fráze, promýšlel jsem detaily.

Psal se rok 1985. Průměrný věk lékařů v sále mohl být kolem pětapadesáti, mně bylo sotva třicet. Vzhledem k tehdejší politické situaci, kdy se na dovolenou jezdilo na Balaton či do Bulharska a na zahraniční lékařské sjezdy se nejezdilo téměř vůbec, nebyla angličtina běžně zavedenou disciplínou.

Vedle mě sedící docent mi nahlédl přes rameno a správně odhadl, k čemu se chystám.

„Hele, mladej, nedělej to, pokud je tady všechny nechceš nasrat,“ procedil mezi zuby. Poslední slovo vyslovil s obzvláštní pečlivostí. Přednášel jsem tedy v češtině. Potlesk českých kolegů byl nejen zdvořilý, ale snad dokonce upřímný. Španělský host apaticky pokuřoval jednu cigaretu za druhou, což v nekuřáckém sále bylo možné označit za mimořádnou výsadu. Bylo to však určitě lepší, než kdyby tleskal pouze on, zatímco cigaretový dým by apaticky potahovalo na osmdesát českých lékařů.

„Tak vidíš, dobrý to bylo,“ plácl mě po rameni samozvaný poradce, když jsem dosedl na místo.

Škoda, že podobnou radu nedostal doktor Šlechta, i když by to asi bylo jedno. Ale i tak mě zachvátil pocit obdivu k lidem, kteří složité matematické vzorce dokážou nejen chápat, ale kteří k nim přistupují s pokorou

a vědomím, že právě v nich je ukryta podstata světa a celého vesmíru. Věřím jim, že své tajemné formule posuzují nejen z hlediska matematické správnosti, ale i z pohledu estetického, když říkají, že ten či onen matematický vzorec je krásný a pohlížejí na něj se zalíbením stejným jako kunsthistorik na dílo významného malíře. Mně však toto dáno nebylo. Nepochopil jsem stochastický ani kinetický model. Nic mi neřekl bifurkační diagram, ba ani model podle Graye a Scotta. Výsledky, ke kterým dospěl Erdős a Renyi, mě nechaly chladným. Dokonce ani sdělení, že:

Notice $s(\infty) > 0!$

(Prosím, všimněte si toho vykřičníku, matematici zde zcela otevřeně a nepokrytě projevili emoce) ve mně nevyvolalo ani náznak objevitelského nadšení. Můj syn se během přednášky dvakrát přihlásil a pokaždé pronesl k přednášenému tématu svou poznámku. Samozřejmě v angličtině.

„It is a good idea,“ reagoval pokaždé doktor Šlechta a doplnil svůj výklad o požadované informace. Nechápu, jak takový matematický antitalent, jako jsem já, může mít takového syna. O svém otcovství přitom nemám žádných pochyb. Nejen vzhledem k fyzické podobě.

Výsledkem mého badatelského a poněkud neurotického zájmu o vědu byl pouze otláčený zadek. Otázka, zda bude, či nebude možné své životní strasti žalovat ptákům na nebesích, mi zůstala nezodpovězena. Divoce žijící ptáci nenavštěvují lékaře, neevoluují své nemocné ani zemřelé a nehlásí své kontakty s jinými ptáky místními ani přespolními. O karanténě a izolaci nemají potuchy. Na tak chaotické poměry je sebesložitější matematický vzorec krátký.

Chodím po zahradě a sleduji zdravotní stav opeřenců ve větvích. Vypadají šťastně a bezstarostně. Ze zlověstně vyhlížejícího vzorce

$$\langle k \rangle = \sum_{m=0}^N \frac{2m}{n} p (g_m) = \sum_{m=0}^N \frac{2m}{n} \binom{N}{2} p^m (1-p)^{N-m}$$

je hlava nebolí. Snažím se nakazit se jejich optimismem. Začínám dokonce věřit tomu, že až bude nejhůř, bude i nadále možné si ptákům na nebesích pořádně postěžovat. A nejen letos, ale i napřesrok.

Kdy zasadit ořešák?

Tato otázka není položena s cílem dopátrat se nejvhodnějšího ročního období vhodného k vysazení budoucí zahradní dominanty. Spíše je myšlena podobně jako dotaz na vhodný čas k početí dítěte. Každý rodič by se jednou rád dožil potomkovy maturity, promoce a vnoučat. Z tohoto důvodu zve na rande mladé ženy a dívky ve věku, kdy se sám cítí při síle a na kmotru Zubatou hledí stejně nechápavě jako na reklamu propagující lepidlo na zubní protézky.

Chalupář sleduje s obavami chátrání mohutného ořešáku v blízkosti chalupy. Jeho koruna v létě skýtá příjemný stín při grilování masa a při vzácném lenošení na houpačce. V babím létě obdaruje chalupáře plnými bedýnkami ceněných plodů. Dřevo stromu však již postihlo chátrání všeho druhu. Řada malých i velkých větví byla olámána větrem a situace se rok od roku zhoršuje.

„Ten ořech oš je úplně hin,“ prohlásil rezolutně konzultant z oboru dřevorubectví.

„Máte kličko, že se kloni pryč od chalope. Šak řekněte a shodíme ho dule,“ uzavřel svůj ortel, s kterým se odmítám smířit.